

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาความไม่ปลอดภัยในการทำงาน ถือเป็นปัจจัย สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกิดอุบัติเหตุหรือการบาดเจ็บที่ทำให้ต้องมีการหยุดชะงักของ งาน ทำให้เกิดความสูญเสียและผลผลิตไม่ได้ตามเป้าหมาย ทำให้ไม่สามารถแข่งขันทางธุรกิจได้ ประเด็นดังกล่าวข้างต้น ถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องนำเสนอผู้บริหาร เพื่อผลักดันการดำเนินงาน ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ข้อมูลจากสำนักงานกองทุนเงินทดแทน สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน พบว่าระหว่างปี พ.ศ. 2530 – 2537 ประเทศไทยมีสถิติการประสบอันตราย หรือเจ็บป่วยเนื่องจากการ ทำงาน ของลูกจ้างมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2530 มีจำนวน 43,644 คน ปี พ.ศ. 2532 มี จำนวน 62,766 คน ปี พ.ศ. 2533 มีจำนวน 79,028 คน ปี พ.ศ. 2534 มีจำนวน 102,273 คน ปี พ.ศ. 2535 มีจำนวน 131,800 คน ปี พ.ศ. 2536 มีจำนวน 156,548 คน และปี พ.ศ. 2537 มีจำนวน 186,053 คน ตามลำดับ

การประสบอันตรายของลูกจ้าง ไม่ว่าจะเป็นเกิดจากสาเหตุใดก็ตาม ย่อมส่งผลกระทบต่อ ทั้งตัวลูกจ้าง นายจ้างและต่อประเทศชาติ ดังนั้นเรื่องของความปลอดภัยในการทำงานจึงมี ความสำคัญเพิ่มมากยิ่งขึ้น ไม่ใช่หน้าที่ของนายจ้างหรือลูกจ้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ของทั้ง สองฝ่ายที่จะต้องช่วยกันควบคุมป้องกันและดูแลเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน

ด้วยความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ในปี พ.ศ. 2538 จึงได้มีประกาศกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม เรื่องคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการ ทำงาน ลงวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2538 ซึ่งเป็นกฎหมายความปลอดภัย ที่มีเจตนารมณ์ที่จะส่งเสริม ให้มีการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในสถานประกอบการ เพื่อให้การบริหารงานความปลอดภัย และการแก้ปัญหาอุบัติเหตุและ โรคเนื่องจากการทำงาน เป็นที่ยอมรับและถือปฏิบัติร่วมกันทั้งฝ่าย บริหารและฝ่ายปฏิบัติการ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน ของ จป. ประจำสถานประกอบกิจการใน การดูแลความปลอดภัยของลูกจ้าง ตลอดจนป้องกันความสูญเสียให้กับนายจ้าง และเพื่อให้การ ประกอบกิจการ และการปฏิบัติงานของลูกจ้างมีความปลอดภัยปราศจากอุบัติเหตุและโรคอื่น

เนื่องมาจากการทำงาน โดยกำหนดให้สถานประกอบการใน 10 ประเภทกิจการ ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป จำต้องจัดให้มีคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ภายหลังจากที่ประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ฉบับนี้ มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 28 ตุลาคม 2538 สถานประกอบการกิจการส่วนใหญ่ ได้ดำเนินการให้มีคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ตามที่กฎหมายกำหนด และจากข้อมูลของ สำนักงานประกันสังคม พบว่าลูกจ้างที่ประสบอันตราย หรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานมีแนวโน้มลดลง โดยในปี พ.ศ. 2539 – 2543 มีจำนวนลูกจ้างที่ประสบอันตราย หรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานตามลำดับ ดังนี้ ปี พ.ศ. 2539 มีจำนวน 245,616 คน ปี พ.ศ. 2540 มีจำนวน 230,376 คน พ.ศ. 2541 มีจำนวน 186,498 คน ปี พ.ศ. 2542 มีจำนวน 171,997 คน และในปี พ.ศ. 2543 มีจำนวน 179,566 คน หรือคิดเป็นอัตรา การประสบอันตรายจากการทำงานต่อลูกจ้าง 1,000 คน เท่ากับ 45.27 39.54 36.24 32.32 และ 33.15 ตามลำดับ แต่อัตราการประสบอันตรายที่มีแนวโน้มลดลงนี้ คาดว่าสาเหตุประการหนึ่ง เกิดจากการที่ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ ทำให้สถานประกอบการที่เคยประสบอันตรายสูงบางส่วนปิดกิจการ เช่น กิจการประเภทก่อสร้าง และบางส่วนมีการเลิกจ้างลูกจ้าง ทำให้ลูกจ้างในข่ายกองทุนเงินทดแทน และจำนวนลูกจ้างที่ประสบอันตรายมีแนวโน้มลดลง ถึงแม้ว่าอัตราการประสบอันตรายของลูกจ้างจะมีแนวโน้มลดลงแต่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ทั้งนี้เพราะแผนพัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคม ฉบับที่ 1 (2540 – 2544) กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้กำหนดเป้าหมายว่า จะลดอัตราการประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานของลูกจ้าง ให้อยู่ในระดับ 26 รายต่อลูกจ้าง 1,000 คน ภายในปี 2544 แต่จากอัตราการประสบอันตรายที่ปรากฏในปี พ. ศ. 2544 มีจำนวนลูกจ้างที่ประสบอันตราย หรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน ถึง 189,621 คน หรือคิดอัตราการประสบอันตรายต่อลูกจ้าง 1,000 คน เท่ากับ 34.20 ราย ซึ่งไม่สามารถลดลงได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และเมื่อดูสถิติการประสบอันตรายในปี 2545 มีจำนวน 190,979 ราย ปี 2546 มีจำนวน 210,673 ราย ปี 2547 มีจำนวน 215,534 ราย ปี 2548 มีจำนวน 214,235 ราย คิดเป็นอัตราการประสบอันตราย ต่อลูกจ้าง 1,000 คน เท่ากับ 29.20, 29.95, 29.18 และ 27.74 ตามลำดับ ซึ่งก็ยังพบว่า ไม่สามารถลดได้ ตามเป้าหมายที่กำหนด

หลายหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง พยายามพัฒนาการดำเนินงานของ คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งก็ยังพบว่า ปัญหาที่พบในการดำเนินงานของคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการ

ทำงาน (คปอ.) พอสรุปได้ดังนี้ อ้างถึงใน นพทร จงวิศาล : สมาคมอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน

1. จำนวน คปอ. ไม่ครบตามที่กฎหมายกำหนด
2. คปอ. ใหญ่เกินไป
3. คปอ. ขาดความกระตือรือร้นในการทำหน้าที่
4. ไม่สามารถจัดประชุมได้เดือนละครั้งตามที่กฎหมายกำหนด
5. คปอ. เข้าประชุมไม่ครบหรือเข้าประชุมสาย
6. การประชุมขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ใช้เวลามาก และไม่ได้ผลลัพธ์จากการประชุมเท่าที่ควร)
7. คณะกรรมการไม่ทำหน้าที่ครบ 10 ข้อตามที่กฎหมายกำหนด

สถานประกอบการใน จังหวัดระยอง โดยเฉพาะใน ต.มาบตาพุด ขึ้นชื่อว่าเป็นสถานประกอบการที่ให้ความสำคัญในการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยสูง ดังจะเห็นได้ในเบื้องต้นจาก สถิติที่สถานประกอบการใน ต.มาบตาพุดได้รับรางวัลสถานประกอบการดีเด่นด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีจำนวนเพิ่มขึ้นนับตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นไป

การศึกษาเพื่อให้ทราบถึงแนวทางและรวมถึงกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ในสถานประกอบการ ต.มาบตาพุด จะเป็นการศึกษาในเชิงลึก ซึ่งจะทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาคณะกรรมการความปลอดภัย จนประสบความสำเร็จและได้รับรางวัลสถานประกอบการดีเด่นด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน และรวมถึงสถานประกอบการที่มีอุบัติเหตุเป็นศูนย์ 1,000,000 ชั่วโมง เพื่อประโยชน์ในการนำไปพัฒนาคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ในสถานประกอบการอื่นๆ ต่อไป

2. ประเด็นปัญหาการวิจัย

สถานประกอบการที่ได้รับรางวัลสถานประกอบการดีเด่นด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน และ สถานประกอบการที่มีอุบัติเหตุเป็นศูนย์ 1,000,000 ชั่วโมง ใน ต. มาบตาพุด จ. ระยอง มีแนวทางและกลยุทธ์ในการบริหารงาน คณะกรรมการความปลอดภัย อย่างไร การดำเนินงานด้านความปลอดภัยของคณะกรรมการความปลอดภัย มีความสัมพันธ์กับ จป. หรือหน่วยงานด้านความปลอดภัยอย่างไร

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานของคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ในสถานประกอบกิจการดีเด่นด้านความปลอดภัย และสถานประกอบกิจการที่มีอุบัติเหตุเป็นศูนย์ 1,000,000 ชั่วโมงขึ้นไป

3.2 เพื่อศึกษากลยุทธ์สู่ความสำเร็จในการดำเนินงานของคณะกรรมการความปลอดภัย ที่ทำให้ได้รับรางวัลสถานประกอบกิจการดีเด่นด้านความปลอดภัย และสถานประกอบกิจการที่มีอุบัติเหตุเป็นศูนย์ 1,000,000 ชั่วโมง

3.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ในการดำเนินงานด้านความปลอดภัย ระหว่าง คณะกรรมการความปลอดภัย และเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน หรือหน่วยงานความปลอดภัย ในโรงงานจนได้รับรางวัลสถานประกอบกิจการดีเด่นด้านความปลอดภัย และสถานประกอบกิจการที่มีอุบัติเหตุเป็นศูนย์ 1,000,000 ชั่วโมง

4. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพแบบสัมภาษณ์เชิงลึก กับ เจ้าหน้าที่ความปลอดภัย ที่เป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการความปลอดภัย หรือเจ้าหน้าที่หรือผู้บริหารในแผนกความปลอดภัย ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานสถานประกอบกิจการดีเด่นด้านความปลอดภัย ในสถานประกอบการ ที่ได้รับรางวัลสถานประกอบกิจการดีเด่นด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และสถานประกอบกิจการที่มีอุบัติเหตุเป็นศูนย์ 1,000,000 ชั่วโมง กับกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน ในช่วงปี พ.ศ. 2546 – 2548 ในนิคมอุตสาหกรรม ต. มาบตาพุด จ. ระยอง

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน หมายถึง การกระทำ หรือสภาพการทำงานซึ่งปลอดจากอุบัติเหตุอันจะทำให้เกิดการประสบอันตราย การเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากการทำงาน ต่อผู้ปฏิบัติงาน หรือความเดือดร้อนรำคาญเนื่องจากการทำงาน หรือเกี่ยวกับการทำงาน

5.2 คณะกรรมการความปลอดภัย หมายถึง คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ตามประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เรื่อง

คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ลงวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2538

5.3 เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน (จป.) หมายถึง เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับวิชาชีพ ตามประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เรื่องคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ลงวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2538

5.4 ขนาดของโรงงาน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

โรงงานขนาดเล็ก หมายถึงสถานประกอบการที่มีจำนวนลูกจ้างน้อยกว่า 200 คน

โรงงานขนาดกลาง หมายถึงสถานประกอบการที่มีจำนวนลูกจ้างตั้งแต่ 200 -499 คน

โรงงานขนาดใหญ่ หมายถึงสถานประกอบการที่มีจำนวนลูกจ้าง ตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป

5.5 สถานประกอบกิจการดีเด่นด้านความปลอดภัย หมายถึง สถานประกอบการที่ได้รับรางวัล สถานประกอบกิจการดีเด่นด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน กับกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน

5.6 สถานประกอบกิจการที่มีอุบัติเหตุเป็นศูนย์ หมายถึง สถานประกอบการที่ได้รับรางวัล สถานประกอบกิจการที่มีอุบัติเหตุเป็นศูนย์ กับกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน

5.7 Zero Accident Campaign หมายถึง โครงการรณรงค์ลดสถิติอุบัติเหตุให้เป็นศูนย์

5.8 อุบัติเหตุขั้นหยุดงาน หมายถึง อุบัติเหตุที่ทำให้ต้องสูญเสียวันทำงาน หรือวันทำงานที่ลูกจ้างต้องมาทำตามตารางทำงานแต่ลูกจ้างไม่สามารถมาทำได้เนื่องจากอุบัติเหตุและ / หรือการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงาน โดยเริ่มนับถัดจากวันที่เกิดอุบัติเหตุหรือการเจ็บป่วยนั้นเป็นวันที่สูญเสียไป

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานของคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

6.2 ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความปลอดภัย แก้ไขปัญหา อุปสรรค ที่มีอยู่ในปัจจุบัน เป็นแนวทางในการดำเนินงานของคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน เพื่อให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ